

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 5. marca 1862.

Slamoreznica zboljšana.

Gospodarjem, ki so si iz kovačnice naše kmetiške družbe angleško slamoreznico omislili, dajem na znanje, da sem si jez svojo slamoreznico v imenovani kovačnici po svojem načrtu popraviti dal, za to, ker mi je prepočasno in za goveda prekratko rezanco rezala, zraven pa tudi delovca preveč spehala, ker je prepočasi slamo pod nož vlekla.

Slamoreznica je zdaj toliko zboljšana, da z napol manjšim trudom napol več rezance nareže kakor prej, zakaj dvakrat vložena truga se zdaj v tistem času zreže kakor prej ena, toraj z enakim trudom napol več rezance napravi.

Rezanca se reže z dvema nožema; z enim po pol palca, z enim pa po palcu dolga, in to je po mojih mislih za goveda ravno prava dolgost.

Kar se tiče kupa narezane rezance, je ta ravno tako velik, če se z enim ali pa z dvema nožema reže; razloček je le v tem, da je una na pol dalja kot ta.

Kdor hoče za konje krajo rezanco imeti, jo z ravno to mašino lahko reže, samo s premembo kolesa, kar nobene posebne učenosti ne potrebuje, posebno če se kolesca tako pritrdijo, da se lahko snamejo.

To popravo pa dam le zato na znanje, ker sem že večkrat slišal, da posestniki z navadno angleško mašino zato zadovoljni niso, ker premalo zdá in delavca preveč utruji. Kdor si po tem mojem nasvetu svojo angleško mašino v kovačnici ljubljanske kmetijske družbe popraviti dá, bo gotovo ž njo zadovoljen, zakaj taka mašina je za gospodarja velika dobrota. *)

V Ljubljani 28. svečana.

Juri Pajk.

Nektere poljedelske pravila kmetovavcom.

1. Da se, kar je največ moč pridelati, mora zemlja pri dobri moči biti. Zato naj pri nastopu kake kmetije se spelje gnoj na boljše njive, in le kar ga ostane, na slabše zemljo. Moti se, kdor misli, da mu bo zanemarjena njiva, če jo pognoji, dober pridelek dajala, in ki misli, da dobra zemlja že sama po sebi rodi, ni je tedaj potreba gnojiti. Toda okanil se bo, ker mu po takem ne bo ne boljša ne slabša njiva pridelkov donesla. Kdor hoče tedaj bogato žetev pričakovati, mora zemljo tudi pri pravi in dobri moči obdržati. To bi pa ne bilo umno kmetovanje, če bi se gnoj boljši zemlji odtegoval, in na slabše vozil.

2. Porabi naj se gnoj vedno le za take sadeže, katerim se najbolj prileže. Če ima gnoj dovolj kalija v sebi, kar se iz klaje lahko presodi, tedaj gnoji ž njim tistim sadežem, kateri obilo kalija potrebujejo, na pr. krompirju, ogršici itd. Če ima pa gnoj dovolj fosfornega apna v sebi, gnoji ž njim grahorici, grahu, fežolu itd.; ne vozi ga tedaj na take njive, ki imajo že od nature dovolj fosfornega apna v sebi.

3. Gnoj se ne sme pregloboko podorati, da bi se preveč moči zraka odtegnil. Brez moči zraka se gnoj ni-

kdar tako ne podela, da bi rodovitnost na višjo stopnjo povzdignil. In po tem takem se pregloboko podorani gnoj v zemlji pozgubi, in ne donša rastlinam velike koristi. Komposta, mešanega gnoja ne gré po raznih rastlinah trositi, posebno na suhi zemlji ne, kjer bi ga lahko sapa popihala in z njive spravila.

4. Kjer kmetovavcom stelje primanjkuje, naj, kakor Angleži ravnajo, si spravijo prsti (zemlje) v svoje hleve, in naj jo potem, ko se je scavnice in gnojnice navzela, na svoje njive in travnike vozijo in jih ž njo namesti gnoja gnojijo.

5. Krompirja, korenja, repe, pese itd. ne sadi pre-gosto in ne misli, da ga boš zato dvakrat več pridelal. Taki sadeži pripravijo eden drugemu ob potrebni živež, ki ga za svojo rast ne samo iz zemlje, temveč tudi iz zraka dobivajo. Vsak kmetovavec bi mogel pri takih sadežih že iz perja sadežev previditi, kako dalje gré enega od drugega saditi. Pregosti okopovavni sadeži se nikoli tako bogato ne ponasajo kakor bolj redki.

6. Globoko oranje v peščenih zemljah je le takrat dobro, če se pod peščenino ilovnata zemlja znajde; močna zemlja se sčasoma globokeje orje; če se pa koj v prvem letu globoka brazda vreže, se na njo zná posebno krompir saditi, da se sčasoma mrtvica na vrh spravi, kislica navzame in rodovitna postane. (Kon. sl.)

Gospodarska skušnja.

(Koliko mleku pomaga, če se krava vsaki dan štriglja in krtači), se vidi spet iz sledeče skušnje nekega gospodarja iz Trierja: Neko kravo, ki so jo sicer vsaki dan s štriglom in krtačo snažili, niso 14 dni nalaš ne štrigli, in 11 bokalov mleka so o teh 14 dnevih manj namolzili kakor prejšni čas, čeravno je ravno toliko in ravno tiste klaje dobivala in vse drugo tudi tako kakor poprej.

(Paša za čbele). Prva in poglobitna reč, da se čbelam dobro godí, je to, da imajo zmiraj dobro pašo. V naših krajih, kjer je čbelam ajda poglobitna paša, se jim do tistega časa, ko ajda cvesti začne, večidel slaba godí, ker po senokošnji do velikega šmarna celó malo živeža dobivajo. Zato je v takih krajih skrbeti, da se jim druga paša oskrbi. Priporočajo se v ta namen: Lastovčnik sirski (syrische Seidenpflanze), divji šatraj ali dušičje (Bergpfeffer), dešen (Bocksborn), kostanj, turška detelja (Esparsette), device Marije kožušček (Steinklee), smetlika ali otavnica (Augentrost), ogršica, riček (Leindotter); mak; tista vrba, ki se mačka ali mačkovec (Saalweide) imenuje, lešnik, akacija in še druge. Rekel bo kdo, čemu bom sadil take rastline, ki niso za nič drugega, kakor je, na priliko, lastovčnik ali divji šatraj. Res je, da ne bilo bi pametno sicer malo koristnih rastlin sejati ali saditi po celih njivah, al sém ter tje na vrta ali na kakem drugem pustem prostoru se pa tudi takemu grmovju morejo mestica odločiti, da letajo bčelice na-nj.

*) Gosp. Skale bo ob svojem času, ko nove kolesa prejme, ceno te poprave naznanil. Vred.

začenja pred drugega, dokler ni eno opravljeno, da nič ne zaostane in na kvar ne pride. Tudi živino ima v lepem redu. Ne redi več krav ali juncov, kakor mu krma dopusti, da ne zamedlajo, ampak životni ostanejo; gleda, da imajo nastlano in suho, da so snažni in se morejo česati. Svin nima več, kar jih more rediti; kajti boljše je, manje jih imeti, pa tiste v dobri koži. Toliko tudi konj ima, kolikor jih more dobro prerediti, da so životni in močni. Ne hodi po nepotrebnih voznjah, da si ne težavi kónj, ne kvari kol, ne zamudi domá dela, in se ogne razujzdanega in zapravljivega življenja. Kola, škeri in vse ima v lepem redu, in vsako reč si spravi, ktero potrebuje pri gospodarstvu.

Neskrbni in neredni gospodarji so mu večkrat nevošljivi, da vse zamore, kar človek lahko na posodo dobí, in vse tako v lepem redu ima. On pa z mrzlim srcem odgovori: „Kjer ni ga reda, tam ni ga meda, in ko bi drugi tudi ne imeli takih reči, kje pa bi jih jaz na posodo dobil?“ (Dal. prih.)

Nektere poljedelske pravila kmetovavcom.

(Konec.)

7. Plevel ni vsakikrat v škodo. Plevel vleče živež z zraka in sopar iz zemlje in ga njivi zopet povračuje, in to gnoji zemljo. Al plevel ne sme toliko časa rasti, da bi dozorel in po njivi seme zatrosil. Vsak plevel ni škodljiv; nekter je vedno zelen in ne raste visoko, ampak se le bolj tál drži, in ni tako škodljiv, kakor oni, ki naglo in visoko raste in naglo zori, kakor na pr.: ščetice, mak, plavice, ogeršica itd. Če se omenjenega plevéla obilo v ozimnem žitu nahaja, naj se z majhnimi matičicami poseče, če se ravno žito nekoliko prerediti, se pa po tem bolj ostalo razraste in ukorenini. Matiko mora kmetovavec vedno pri rokah imeti, le v mokrem vremenu ne.

8. Ovce, ako se po njivah pasejo, jim več škodujejo kakor koristijo, ker vso malo travico pomulijo, in po tem takem ni resničen pregovor, da ovca, kar na polji požre, tudi na polji pustí. Kar ovca na polji popustí, ni nikoli toliko vredno, kakor pomuljena trava.

9. Dobro tekne njivi, ako se po oranji koj z valarjem povalja, posebno dobro in koristno je to za lahko zemljo in publico. Prec ko seme iz zemlje pribode, naj se njiva s kako lahko brano prevleče. Če se pri tem delu kakošne rastlinice porujejo, se druge ostale tem bolj ukoreninijo.

10. Nekteri kmetovavci mislijo, če je le obilo slame ali druge stelje, je tudi dosti gnojá. To ni res; le povžita klaja napravlja dober gnoj, in tem boljšega ali slabjega, kolikor boljša ali slabša je. Nastelji 20 živinčetom za 10 gld. slame na teden in gnoji ž njo; drugo njivo pa pognoji z gnojem brez slame, in ob žetvi se boš prepričal, da si onih 10 gold., ki si jih za slamo dal, zavrgel. Ker steljo jemljemo zato, da lože gnoj iz hleva spravljamo in živino čedniši ohranimo, toraj nastiljajmo ž njo, toda skrbeti moramo, da se najboljša gnojna moč iz gnoja ne izpari. Zato ga moramo pa s prstjo tako pokrivati, da na eno lego prstí pride ena lega gnoja. Na Angležkem se nahajajo pri boljših gospodarstvih čez gnojnišča strehe, ki se lahko višje ali nižje postaviti dajo. Namen njih je, da gnojá dež ne izpera in sence ne prepeka.

11. Gnoj polivaj dan na dan z gnojnico, nasuj v jamo slabe prstí, preden va-njo gnoja nakidaš, ktera se kmali gnojnih drobcov napije, in dober gnoj dá. Ta gnoj je, kakor skušnje pričujejo, samo če se s pusto prstjo pomeša, prav dobra poljska mast, posebno če se ž njim umno ravná, da se namreč zemlji tista prst dodá, ki ji primanjkuje.

Črne bukve.

Odprite se spet črne bukve, pa razodenite svetu sledečo sleparijo: Priklatil se je nedavnej iz Tominskega v

Bohinj po svoji obleki malo obetaven, po svojih govorih pa silno učen pa skušen živinozdravnik. Imena ne vém, pa saj ne gré za osebo, ampak le za stvar. K njemu se brž pridruži tisti zavoljo nekega groznega konjskega poroda že v črne bukve zapisan mazač. Ker gospodarji njunim preneslanim vražam nič ne verjamejo, kaj si izmislite zvite buči, da saj nekoliko v svoj žep dobíta? Popolnoma zdravim kravam v prvem voglu očesa s škarjami mrenco režeta in tako nedolžno živinico trpinčita, češ, da živina potem bolje vidi, rajši jé, ji jed bolje tekne ter se tako hitro, hitro obredí! — Grda sleparija! Božja previdnost je ljudem kot živini dala neskončno modro ustvarjeno oko za pogled, ne pa sleparjem, poškodovaje ga, v krivični zaslužek. Rad bi zvedel od onih nespametnih gospodarjev, kako se jim je njih živina z oteklimi očesi že poredila? — Gorenci, možje prebrisane glave! naj je bilo to zadnjikrat, da si je kdo z vašo aboto mavho polnil! Svetujem vam, kar so „Novice“ in „Vélika Pratika“ že tolikrat podučevale: Napravite si prostorne, primerno visoke, svitle in snažne hleve! Dokler bodo vaši hlevi z drobnico med govedo nabasani in natlačeni, — dokler bote prijaznemu solncu vsaki posij odvracevali, — dokler bodo celi kupi gnoja v vaših prenizkih hlevih: porok sem Vam, da vas bode še marsikter slepar za trdo zaslužene denarce opetnajstil, pripovedovaje vam od vraž in coprnij. Poslušajte pametne nauke skušenih in zvednih mož, ne pa mazačev, katerih vsa modrost obstoji — v dolgem jeziku.

Zapisal sovražnik mazačev in vraž, pa iskren prijatelj umne živinoreje in modrega kmetovanja.

Graška asekuracija zoper ogenj v pretečenem letu 1861.

Po stari navadi prinesemo tudi letos razglas našim gospodarjem, kako se je obnesla lansko leto asekuracija v Gradcu, ktera je za tri sosedne dežele, namreč: štajarsko, krajnsko in koroško, na bratovski zvezi osnovana.

Iz spiska, ki ga je vodstvo te asekuracije zoper ogenj te dni na svetlo dalo, se vidi, da je v pretečenem letu 3137 gospodarjev na novo k imenovani asekuraciji pristopilo, to je, iz Štajarskega 2200, iz Krajnskega 493, iz Koroškega pa 444, — po tem takem v vsem skupaj 412 več kakor v letu 1860.

Zavarovali so na novo 7885 pohištev za 5 milijonov 77.175 gold. vrednosti. Celo premoženje, ki je bilo lansko leto pri omenjeni asekuraciji zavarovano, je zneslo 66 milijonov in 609.675 gold. zavarovavne vrednosti. Povrnila je lani 504 pogorelcem za škodo 845 pogorelih poslopij v vsem skupaj 305.974 gld. in 16 kr. nov. dn. in sicer Štajarcem za 424 pogorelih pohištev 177.274 gld. in 16 kr., Korošcom za 190 pogorelih pohištev 78.570 gld., Krajncem pa za 231 pogorelih pohištev 50.130 gold.

Letošnja tarifa za zavarovanje pohištev in drugih kakoršnih koli poslopij je odmerjena na 34 kraje. novega denarja od 100 gold. (to je skoraj 20 kraje. v starem denarji). Ta tarifa se mora pa vselej do konca tekočega mesca sušca, to je, 10 dni po sv. Jožefu upravnikom omenjene asekuracije odrajtati, ki so po več krajih Štajarskega, Krajnskega in Koroškega postavljeni. Če pa kdo napovedani čas plačati zamudi, je sam kriv, ako pogori in povračilne škode ne dobí.

S pomočjo te asekuracije se je pretečeno leto 416 pohištev, ki so bile poprej s slamo ali z deskami krite, s ceglom pokrilo, 6 so jih s škerlmi, 4 pa s kositarjem pokrili; razun tega se je tudi 62 pohištev, ki so bile s slamo krite, s škodlami pokrilo. Napravilo se je ravno tako tudi 238 zidanih opazev, 72 zidanih dimnikov, 34 strelovodov in 122 pohištev pa na bolji in prostorni kraj prestavilo. Takim pa, ki so pri ognji pridno pomagali gasiti, je asekuracija 1236 gold. in 49½ kr. podarila.